

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАГАЗИНІВ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин в Україні особливе значення має діяльність магазинів безмитної торгівлі (Duty Free). Адже з кожним роком збільшується кількість фізичних осіб, які перетинають митну територію України і купують товари в таких магазинах. Особливо активізувалася міжнародна мобільність українців, а отже і актуальність розвитку магазинів безмитної торгівлі у 2017 р. внаслідок розвитку євроінтеграційних процесів та введення безвізового режиму в'їзду до країн ЄС для громадян України

Однак на даний момент особливості діяльності магазинів безмитної торгівлі в нормативних актах України практично не висвітлені. Це викликає ряд проблем, які стримують розвиток магазинів безмитної торгівлі, що негативно впливає як на політичний статус України, так і на її економіку. У зв'язку з цим особливе значення має правове регулювання діяльності магазинів безмитної торгівлі.

Діяльність магазинів безмитної торгівлі регламентується низкою нормативних документів, основними серед яких є Митний кодекс України [2] і Правила продажу товарів магазинами безмитної торгівлі [4].

Магазин безмитної торгівлі - це спеціалізований торговельний заклад, що розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі [2].

Магазини безмитної торгівлі здійснюють продаж товарів громадянам, які виїжджають за межі митної території України, а також пасажиром міжнародних рейсів, які виконуються повітряними і водними транспортними засобами комерційного призначення, що експлуатуються резидентами. Реалізація магазином безмитної торгівлі товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, підприємствам забороняється.

Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через

державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ввізне мито на товари, поміщені в митний режим безмитної торгівлі, не нараховується [2].

Поміщення товарів вітчизняного виробництва у митний режим безмитної торгівлі для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів [2]. Тому операції вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі безмитної торгівлі оподатковуються ПДВ за нульовою ставкою [1]. Факт розміщення товарів у митний режим безмитної торгівлі підтверджує відповідна митна декларація.

Тут виникає наступна проблема: для застосування нульової ставки ПДВ при експорті товарів постачальнику необхідно мати в наявності митну декларацію. Але в ситуації, що розглядається, митну декларацію оформляє власник магазину безмитної торгівлі. Тому у постачальника товарів магазину безмитної торгівлі немає в наявності документа, що підтверджує правомірність застосування нульової ставки з ПДВ. Вирішити цю колізію можна тільки шляхом прийняття відповідних змін до чинного законодавства України, зокрема, до Податкового кодексу України [1]. Тому автори пропонують передбачити в пп. 195.1.1 Податкового кодексу України [1] нову норму такого змісту:

«Товари вважаються вивезеними за межі митної території України, якщо таке вивезення підтверджене в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, митною декларацією, оформленою відповідно до вимог Митного кодексу України. Не потребує такого підтвердження у постачальника операція постачання товарів магазину безмитної торгівлі, за умови, що утримувач магазину безмитної торгівлі складає митну декларацію».

Крім того, на даний момент в жодному нормативному документі України не прописані особливості проведення розрахунків в готівковій або в безготівковій формі магазинами безмитної торгівлі. В абз. «е» п. 6.1 Правил [6] коротко зазначено, що фізичні особи - нерезиденти, а також

уповноважені представники юридичних осіб – нерезидентів – суб'єктів підприємницької діяльності можуть використовувати на територіях митниць готівкову іноземну валюту як засіб платежу в разі оплати товарів і послуг в зоні, яка звільнена від сплати мита та податків. Аналогічні норми передбачені і для фізичних осіб-резидентів.

У той же час в першій редакції Правил [4] було зазначено, що магазин безмитної торгівлі здійснює реалізацію товарів за готівку в національній або іноземній валюті, кредитними картками та чеками фізичним особам, а також в безготівковій формі – юридичним особам, які обслуговують пасажирів міжнародних рейсів після проходження ними паспортного та митного контролю.

У зв'язку з цим автори пропонують внести відповідні зміни в Правила [4] і прямо передбачити, що магазин безмитної торгівлі може приймати в якості розрахунків за реалізацію товарів у фізичних осіб:

- 1) готівкові кошти в національній або в іноземній валюті;
- 2) кредитні картки;
- 3) чеки фізичних осіб.

Порядок готівкового обігу іноземної валюти на даний момент не регламентує жоден документ. Лише норми п. 8.11 Правил [6] передбачають, що уповноважений банк встановлює ліміт залишків іноземної валюти в касі суб'єктів підприємницької діяльності, яким дозволено використовувати готівкову іноземну валюту як засіб платежу, якщо залишки іноземної валюти залишаються в неробочий час доби в касі.

Питання, пов'язані з касовою дисципліною, мають для суб'єктів господарювання важливе значення. Тому необхідно прийняти окремий нормативний документ, який регламентує правила використання готівкової іноземної валюти в Україні. У цьому документі потрібно передбачити специфіку діяльності магазинів безмитної торгівлі.

На магазини безмитної торгівлі поширюються вимоги Закону [3] в частині необхідності застосування реєстратора розрахункових операцій. Суб'єкти господарювання, які зобов'язані застосовувати реєстратори розрахункових операцій, повинні використовувати і платіжні термінали. Вимоги до суб'єктів господарювання з прийому електронних платіжних засобів в оплату за продані ними товари (надані послуги) на даний момент встановлено в Постанові [5]. У цьому документі від обов'язкового приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за реалізовані товари (надані послуги) звільнені суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення менше ніж 25 тис. осіб.

Магазини безмитної торгівлі здійснюють діяльність в пунктах пропуску через митну територію України, а не в населених пунктах, тому на них норми про обов'язкове використання платіжних терміналів поширюватися не повинні. Однак необхідність застосування терміналів

пов'язана зі специфікою діяльності магазину безмитної торгівлі, яка передбачає прийом в якості розрахунків за продані товари банківських платіжних карток. У зв'язку з цим необхідно прийняти окремий документ, в якому вказати, зобов'язані використовувати магазини безмитної торгівлі платіжні термінали чи ні.

Отже, аналіз чинного законодавства в Україні свідчить про те, що діяльність магазинів безмитної торгівлі наразі є недостатньо врегульованою. Це є неприпустимим з позиції вітчизняного та міжнародного права та здійснює негативний вплив на міжнародний імідж України, а також стримує розвиток магазинів безмитної торгівлі.

За результатами проведеного дослідження автори пропонують внести нові положення до Податкового кодексу України [1], в яких будуть передбачені та детально прописані особливості нарахування ПДВ при поставці товарів магазинам безмитної торгівлі. Крім того, наразі надзвичайно важливо прийняти окремий нормативно-правовий документ, що буде регламентувати особливості валютного регулювання, готівкового обігу, використання реєстраторів розрахункових операцій та платіжних терміналів магазинами безмитної торгівлі.

Список літератури

1. Верховна Рада України. VI скликання, 7 сесія. (2010, Груд. 12). Закон № 2755-VI, Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Верховна Рада України. VI скликання, 10 сесія. (2012, Бер. 13) Закон № 4495-VI, Митний кодекс України. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Верховна Рада України. II скликання, 2 сесія. (1995, Лип. 6). Закон № 265/95-ВР, Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр>
4. Кабінет міністрів України. (2003, Лип. 17). Постанова N 1089, Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1089-2003-%D0%BF>
5. Кабінет міністрів України. (2010, Вер. 29). Постанова N 878, Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/878-2010-%D0%BF>.
6. Правління Національного банку України. (2007, Трав. 30). Постанова № 200, Про затвердження Правил використання готівкової іноземної валюти на території України та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0656-07>.